

Jakub Mihálik: Consciousness in Nature. A Russellian Approach

Abstrakt

Tato práce má za cíl poskytnout filosofickou odpověď na otázku, jak může fenomenální vědomí neboli prožívání (*experience*) existovat ve fyzickém světě, tj. ve světě, který nám popisují přírodní vědy. Práce sestává ze tří částí: v první části (kap. 1) pojednávám o pojmu fenomenálního vědomí a uvádím jej do protikladu k jiným pojmům vědomí běžným v literatuře. Dále ukazuji, že projekt, o který mi jde v této práci, je přirozené chápat jako součást obecnějšího projektu hledání stereoskopického pohledu na člověka, který Wilfrid Sellars považoval za klíčový úkol pro filosofii své doby.

V druhé části práce (kap. 2 až 4) předkládám detailní zhodnocení pokusů o materialistickou redukci vědomí. Zatímco v kap. 2 zkoumám a podrobuji kritice apriorní fyzikalismus (Dennett, Lewis, Rey atd.), v kap. 3 a 4 se zaměřuji na novější, aposteriorní fyzikalismus a především na jeho vlivnou variantu zvanou *strategie fenomenálních pojmů* (Loar, Papineau, Levinová, Schroer atd.). Jedna obtíž, které aposteriorní fyzikalismus čelí, spočívá v tom, že, jak se pokoušejí ukázat Nida-Rümelinová, Goff a další, toto stanovisko není slučitelné s přesvědčivou tezí, že nám naše fenomenální pojmy poskytují bohaté poznání povahy svých referentů. Předkládám novou verzi argumentu tohoto typu, která vychází z myšlenky, že *tvrzení ne-strukturní průsvitnosti*, podle něhož nám naše fenomenální pojmy vyjevují více než jen strukturní poznatky o svých referentech, je neslučitelné s aposteriorním fyzikalismem.

Ve třetí části této práce (kap. 5 až 7), zkoumám hlavní nereduktivní přístupy k vědomí. Nejdříve se v 5. kapitole zaměřuji na silný emergentismus, stanovisko, podle něhož je vědomí ontologicky nová vlastnost, která vzniká v některých vysoce komplexních fyzických systémech. Toto stanovisko sice nejdříve obhajují proti argumentům Nagela a Strawsona, dospívám však k závěru, že silní emergentisté nedokážou přesvědčivě vysvětlit, jak může vědomí mít kauzální účinky ve fyzickém světě, a – jak se pokouším ukázat – ani, jak může vědomí být způsobováno či determinováno čistě fyzickými procesy. V kapitole 6 argumentuji pro konstitutivní russellovský panpsychismus, který představuje variantu russellovského monismu, nereduktivního přístupu k vědomí inspirovaného Russellovou filosofií vědy. Podle russellovského panpsychismu máme fenomenální vlastnosti chápat jako quidity, které realizují mikrofyzické role, o nichž nás informuje fyzika. V rámci obhajoby konstitutivního russellovského panpsychismu nabízím nové argumenty proti jeho hlavním konkurenčním stanoviskům: emergentnímu russellovskému panpsychismu a pankvalitismu. Zřejmě nejzávažnější problém pro konstitutivní russellovský panpsychismus představuje problém kombinace, tj. otázka, vyjádřená již Williamem Jamesem, zda a jak se mohou mikrofenomenální vlastnosti kombinovat a tím společně utvářet makrofenomenální vlastnosti. V závěrečné kapitole se pokouším ukázat, jak tento tento problém lze začít řešit poukazem na intuitivní pojem spoluvědomí.